

ESÉLY - A TÚLÉLÉSRE

A környezet és természetvédelem sajnos nagyon népszerű és aktuális kérdés mostanában szinte egész Földünkön. Egyre több és több ország tesz erőfeszítéseket faunájának és flórájának védelmére, az emberi környezet megóvására. Minden államnak lényegében privát joga ill. érdeke, hogy az említett védelmi komplexumon belül mely területeket helyezik előtérbe, melyik a frekvenciált része az élővilágnak amely fenntartására nem rest áldozni. Sajnos ez a tény azt jelenti, hogy komplex, tehát mindenre kiterjedő, egyformán hatékony természetvédelem gyakorlatilag még sehol sem valósult meg.

A fejlett ipari országokban már "túl van" a végveszélyen az állatvilág jelentős része, a legtöbb nagyvad lényegében eltűnt az adott faunából. Ezekben az államokban már az úgynevezett ökológia egyensúly védelme lett a fő kérdés. Ez élőhely kialakítás biotóp-megóvás szinte lehetetlen, hiszen a legalapvetőbb életfeltételek sem biztosítottak az említett területeken.

Nyugat-Európa ipari centrumai /Ruhr-vidék, Saar-vidék, Lotharingia stb./ a felelősek a tradicionális élőhelyek pusztulásáért.

Az Ardennek, az Észak-Alpok, a Pennine hegységekben már csak hírdője maradt a természet valamikori gazdagságának.

De a legnagyobb probléma nem is az, hogy a hód vagy a mosómedve eltűnt, ill. végveszélybe került Európa nyugati részén. Ez még

önmagában nem veszélyezteti az emberi környezetet. Az már annál inkább, hogy a Rajna szennyvíz csatorna lett, a Pó sav és ólom-tartalma 13 szorososa a megengedett szintnek, hogy a savas esők hatására már a Kárpátokat is elérte az erdőpusztulás, hogy ma már nincs olyan valamirevaló nyugat-német város, amelyben ne lenne szunyogriadó terv, s hogy lassan Franciaország lesz Európa vezető kőolajtermelő országa, már ami az óceánból lehalászott olajszenyveződéseket illeti ...

Szóval egész kontinensünk küzd a természet és az emberi közvetlen környezet megóvásáért.

Nálunk még valamivel jobb a helyzet. Magyarország egyelőre megengedheti magának azt a luxust, hogy nemzeti össztermékéből származó jövedelmének 0,5 %-át költse közvetlenül a természetvédelemre. Lényegében ennyi az az összeg, amennyivel az újonnan felállított minisztérium gazdálkodik. A fő az, hogy a bürokratikus lépés már megtörtént. Természetesen ennél jóval több fordítódik a védelemre, hiszen csak az érzékeltetés kedvéért had jelezzem, hogy a Paksi atomerőmű víztisztítórendszerének fenn-tartása évi 60 millió forint. S ez már majdnem fedi is az előbb említett alapot.

Nagyon sok terhet vesznek magukra az MTA, és a különböző társadalmi tömegszervezetek. A természetvédelemre specializálódott egyesületek sorában kiemelkedő jelentőséggel bírnak pl. HÉROSZ (állatvédő egyesület) a helyi természetvédelmi egyesületek és a

Magyar Madártani Egyesület.

Ez utóbbi tulajdonképpen a Madártani Intézet mellett működő társadalmi szervezet, a magyar madárbarátok bázisa.

A szűkös állami támogatás ellenére az MME konkrét érdemi természetmegőrző tevékenységét szeretném példának állítani mindenki elé aki hisz abban, hogy Magyarországon igenis lehet tenni nagy formátumú dolgokat is a környezetünk megóvásáért. Az egyesület a 80-as évek elején merész lépésre szánta el magát.

A magyarországi tűzok program sikerén felbuzdulva az MME tervbe vette egy hazánkból 30 éve kipusztult réce faj visszatelepítését. A kékcsőrű réce /Oxyura leucocephala/ utolsó hazai költése az ötvenes években bizonyított, s azóta csak kóborló példányai jutottak el hozzánk a Kaszpi-tenger mellékéről ill. Hispániából. Európában (kontitensen) már csak Spanyolországban él természetes körülmények között. Egyedülálló kísérletnek ígérkezett ez a visszatelepítési program hiszen hasonló akciók mondtak sorban csődöt a szomszédainknál.

Ami reményt adott a sikerre az az a tény volt, hogy ez a faj nem az élőhely megfogyatkozása miatt tűnt el hazánkból, hanem a mérték nélküli befogás ill. vadászás miatt. Tehát az újrakezdés természeti feltételei még a 80-as években is biztosítottak minősültek.

Ami nem kis gondot okozott az viszont az volt, hogy egy madár (tojás v. fióka) világpiaci forgalmi értéke mintegy 650 font körül mozgott (ez a mérvadó pl. az állatkertek közötti adásvételnél) is ennek megfelelően határozta meg az Intézet a faj honi eszmei értékét 50 000 Ft-ban. Ezzel e madárfaj hazánkban is a fokozottan

veszélyeztetett fajok közé került, a réti sas, parlagi sas, kerecsen sólyom, vándor-,kormos sólyom, tűzok stb. társaságában. Egyébként a világ fekete listájának is előkelő helyezettje a kékcsőrű, mivel a Világ Vadvédelmi Alapja (IWRB - ennek az emblémája az óriás panda) által számon tartott veszélyeztetett állatfajok között is tagja az "elit" mezőnynek. Szintén probléma volt, hogy honnan szerezzen az Egyesület annyi tojást, amivel meg lehet teremteni egy keltető bázis alapját. Az Angol Királyi Madártani Társaság sietett a segítségünkre. Felajánlották, hogy egy angliai telepről (Slimbridge) ahol a világ összes lúdalkatú madarát tartják mesterséges körülmények között, ingyen az Egyesületnek adnak kezdéshez 50 tojást. A Wildfowl Trust, melynek igazgató-tulajdonosa Sir Péter Scott, a neves sarkkutató fia, szerencsére nem csinált abból politikai kérdést, hogy egy szocialista államnak tesz ilyen nagy értékű juttatást. Lehet, hogy ebben az is közrejátszott, hogy hivatalosan az állam nem avatkozott bele az ügyletbe, mivel a legelején kijelentette az OKTH (azóta ez megszűnt), hogy nem tud segíteni.

A tojások szállítása is szerencsésen megoldódott. A British Airways légitársaság reklámnak tekintette az élőállat szállítási akciójához ezt a tojás-szállítmányt, s így ellenszolgáltatás nélkül vállalta az első tétel (majd a további 3 x 50) Budapestre juttatását. Inkubátorban utaztak Nagy-Britanniából hazánkba a tojások, ahol már várta őket a mintegy 1,5 millió forintért felépített keltető és nevelő telep Fülöpházán. A szinte teljes egészében társadalmi munkával létrehozott bázis azóta otthona

lett a 3. még mindig angliai illetőségű generációnak, s végre 1986 tavaszán megtörtént az első hazai fiókák kikelése, egyelőre a telepen. 1987-ben az egyesület munkatársai már 12 pár felnőtt madarat engedtek szabadon a kiskunsági szikes tavakon. A program nagy nehézségek árán beindult, s működik, de fenntartása igen költséges. Ahogy azt Molnár László a fülöp-házi telep vezetője elmondta, évente fél millió forint lenne az az összeg, ami biztosítaná a tudományos munkát is a madarak mellett. Ehelyett csak 80-100 ezer forint áll a rendelkezésükre, ami gyakorlatilag a telep fizikai értelemben vett fenntartására elég. Az Egyesület égető anyagi gondjai orvoslása érdekében kereste meg az IWRB bécsi székhelyét, reménykedve egy "életmentő" támogatásban. A Vadvédelmi Alap munkatársai megvizsgálták az MME körülményeit és az itt folyó tudományos munkát. Ezek alapján a szocialista országok közül elsőként a Magyar Madártani Egyesület kapott jelentős pénzügyi támogatást az Alaptól. Természetesen tudom, hogy meglehetősen frázis pufogtatásnak számít az, ha azt mondom, hogy nagyon nehéz helyzetben van a természetvédelem hazánkban. S ezzel az írással inkább a jóra, a meglévő, elért eredményekre szerettem volna felhívni a figyelmet. S ha egy szervezet nem csak sír, s a babérjain üldögél, s várja az egyre szűkösebben folydogáló állami támogatást, hanem megpróbál tenni, s esetleg még sikert is ér el, akkor az talán mindannyiunk nevében mondhatom, hogy megérdemli a tiszteletet mértékül állítást. Példa lehet ez az értékmegőrzés életünk más területei felé is. Úgy érzem fejet hajthatunk a fanatikus magyar tudósok és szakemberek előtt !